

ระบบมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

- ✓ ใช้ปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติ
- ✓ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ
- ✓ เสริมสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ
- ✓ เน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ

- X ห้ามใช้ปุ๋ยเคมี
- X ห้ามใช้ยากำจัดศัตรูพืช
- X ห้ามใช้ยากำจัดวัชพืช
- X ห้ามใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์
- X ห้ามใช้วัตถุจาก GMOs

เอกสารคำแนะนำที่ 5/2559

ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

พิมพ์ครั้งที่ 2 : (ฉบับปรับปรุง ปี 2558) จำนวน 20,000 เล่ม
มิถุนายน พ.ศ. 2559

จัดพิมพ์ : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พิมพ์ที่ : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

คำนำ

ปัจจุบันเกษตรอินทรีย์กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากกระแสของการดูแลสุขภาพ ทำให้มีคนหันมาสนใจและบริโภคสินค้าอินทรีย์มากขึ้น อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมการตลาดโดยเน้นการบูรณาการจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกษตรอินทรีย์สามารถดำเนินการไปได้อย่างยั่งยืน

เอกสารคำแนะนำเรื่อง **“ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์”** ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์จากสื่อต่างๆ ทั้งเอกสารวิชาการ เว็บไซต์ และอื่นๆ ของทั้งหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ผู้ที่สนใจมีความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตร
2559

สารบัญ

	หน้า
เกษตรอินทรีย์ คืออะไร?	1
หลักการของเกษตรอินทรีย์	2
การแบ่งระดับความปลอดภัย ของผลผลิตการเกษตร	4
หลักพื้นฐานของการทำเกษตรอินทรีย์	7
สนใจปลูกพืชอินทรีย์จะอย่างไร	8
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์	19
การขอใบรับรองพืชอินทรีย์	21
ระบบการรับรอง Organic Thailand	23
ตรารับรองมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ที่ควรรู้จัก	25
เอกสารอ้างอิง	30

เกษตรอินทรีย์ คืออะไร ?

สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movement : IFOM) ให้คำนิยามของเกษตรอินทรีย์ว่าเป็น “ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร เกษตรอินทรีย์จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ และในขณะเดียวกันก็พยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาความต้านทานโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง” หลักการเกษตรอินทรีย์จึงเป็นหลักการสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิอากาศและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากก่อให้เกิดผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ และช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีหลักการของการอยู่ร่วมกัน และพึ่งพิงธรรมชาติทั้งบนดินและใต้ดิน ใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเห็นคุณค่า และมีการอนุรักษ์ให้อยู่อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบเป็นองค์รวมและความสมดุลที่เกิดจากความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศทั้งระบบ

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ให้คำนิยามของเกษตรอินทรีย์ว่า คือ ระบบการจัดการด้านการเกษตรแบบองค์รวม ที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ, วงจรชีวภาพ และความหลากหลายทางชีวภาพโดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงวัตถุดิบที่ได้จากการสังเคราะห์และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากการดัดแปรพันธุกรรม (Genetic Modification) หรือ พันธุวิศวกรรม (Genetic Engineering) มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวัง เพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

หลักการ ของเกษตรอินทรีย์

หลักการเกษตรอินทรีย์ที่ยอมรับกันทั่วไป คือ หลักการที่กำหนดโดยสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM) ซึ่งเกิดจากการระดมความคิดเห็นนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์โดยตรงจากทั่วโลกที่ประชุมใหญ่สหพันธ์ฯ ได้ลงมติรับรองหลักการเกษตรอินทรีย์ที่ประกอบด้วย 4 มิติ คือ สุขภาพ, นิเวศวิทยา, ความเป็นธรรม และการดูแลเอาใจใส่ (health, ecology, fairness and care) มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

มิติด้านสุขภาพ

“เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องดำรงไว้และสร้างเสริมสุขภาพของดิน พืช สัตว์ มนุษย์ และโลกอย่างเป็นองค์รวม ไม่สามารถแบ่งแยกได้” ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ทำให้พืชพรรณต่างๆ ที่ผลิตจากผืนดินดังกล่าวมีสุขภาพะที่ดี และจะส่งผลสุขภาพของสัตว์เลี้ยงและมนุษย์ที่อาศัยพืชพรรณเหล่านั้นเป็นอาหาร การมีสุขภาพะที่ดีไม่ใช่เพียงแค่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ หากแต่รวมถึงการดำรงไว้แห่งความเป็นอยู่ที่ดีทางกายภาพ จิตใจ สังคม และสภาพแวดล้อมโดยรวม ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากการมีภูมิคุ้มกันต่อโรค ความสามารถในการฟื้นตัวของร่างกายจากการเจ็บป่วย เป็นต้น เกษตรอินทรีย์มุ่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูง มีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสนับสนุนให้มนุษย์ได้มีสุขภาพะที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเลือกที่จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เวชภัณฑ์สัตว์ และสารปรุงแต่งอาหารที่อาจส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของดิน พืช สัตว์ มนุษย์ โดยรวมถึงกล่าว

มิติด้านนิเวศวิทยา

“เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของระบบนิเวศและวัฏจักรที่มีชีวิต โดยการทำงานร่วมกับมัน เลียนแบบวิถีทางธรรมชาติ และช่วยดำรงไว้ซึ่งระบบนิเวศและวัฏจักรที่มีชีวิตดังกล่าว” มิติด้านนิเวศวิทยาของเกษตรอินทรีย์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศที่มีชีวิต ดังนั้น การผลิตจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของวิถีแห่งระบบนิเวศ และการหมุนเวียน การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ หรือหาของป่า จะต้องสอดคล้องกับวัฏจักรธรรมชาติและความสมดุลของระบบนิเวศ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นอาจจะมีลักษณะของระบบนิเวศที่เป็นเฉพาะพื้นที่ ดังนั้น การจัดการเกษตรอินทรีย์จึงต้องสอดคล้องกับสภาวะของท้องถิ่น ภูมิโนเวศ วัฒนธรรม และเหมาะสมกับขนาดการผลิต ปัจจัยการผลิตทั้งที่เป็นวัสดุ สิ่งของ และพลังงานควรใช้ในปริมาณที่ลดลงโดยใช้หลักการหมุนเวียน

การใช้ซ้ำ และการใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดการใช้ทรัพยากรและอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ควรช่วยกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งในเชิงภูมิทัศน์ สภาพอากาศ ถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพอากาศและน้ำ

มิติด้านความเป็นธรรม

“เกษตรอินทรีย์ควรดำเนินอยู่บนความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรมระหว่างสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปและโอกาสในการดำเนินชีวิต” ความเป็นธรรม หมายถึง ความเท่าเทียมกัน ความเคารพกัน ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในการพิทักษ์โลกที่ทุกสิ่งอาศัยอยู่ร่วมกัน ทั้งระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และกับธรรมชาติ ทั้งนี้ ผู้ที่ดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์จะต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่เป็นธรรมต่อกันกับชนทุกกลุ่มและทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกษตรอินทรีย์ ทั้งเกษตรกร คนงาน ผู้แปรรูป ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้า และผู้บริโภค กล่าวคือ เกษตรอินทรีย์จะมอบโอกาสในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับทุกคน ผลิดอาหารที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ และช่วยลดปัญหาความยากจนสำหรับความเป็นธรรมต่อสัตว์ เกษตรอินทรีย์ต้องจัดสภาพการเลี้ยงให้สอดคล้องกับลักษณะตามธรรมชาติของปศุสัตว์ และดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม ความเป็นธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น การใช้ทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคควรมีความเป็นธรรมทั้งทางสังคมและทางนิเวศวิทยา คำนึงถึงผลกระทบต่อชนรุ่นหลัง ภายใต้มิตินี้ ความเป็นธรรมถูกนำมาใช้กับระบบการผลิต การจัดส่ง และการค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะต้องเปิดเผยและยุติธรรม มีการนิตินันทุนทางสังคม และสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาเป็นต้นทุนการผลิตด้วย

มิติด้านการดูแลเอาใจใส่

“การบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์ควรจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ เพื่อปกป้องสุขภาพและความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสภาพแวดล้อมโดยรวมด้วย” เกษตรกรสามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์ แต่การดำเนินการดังกล่าวต้องไม่ตั้งอยู่บนความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสภาพความเป็นอยู่ การนำเทคโนโลยีและกรรมวิธีการผลิตใหม่ๆ เข้ามาใช้กับเกษตรอินทรีย์จะต้องมีการประเมินความเสี่ยงอย่างจริงจังและรอบด้านต่อผลกระทบที่อาจมีต่อระบบนิเวศ เราจึงต้องดำเนินการต่างๆ ด้วยความระมัดระวังเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อ ภายใต้มิติการดูแลเอาใจใส่นี้ อาจอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นที่ยืนยันเพื่อให้มั่นใจว่าการทำเกษตรอินทรีย์นั้นสร้างเสริมสุขภาพ ปลอดภัย และเหมาะสมกับระบบนิเวศ แต่เราไม่สามารถอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวในการประเมินผลกระทบได้ หากแต่จะต้องอาศัยประสบการณ์จากการปฏิบัติและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมถ่ายทอดกันมารวมเป็นที่ยืนยัน และควรหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากการใช้เทคโนโลยีใหม่ที่มีผลพลอยได้ไม่ชัดเจน เช่น เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม การตัดสีนใจใดๆ จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและคุณค่าของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ อาศัยกระบวนการที่มีความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลกระทบต่างๆ

การแบ่งระดับ ความปลอดภัยของ ผลผลิตการเกษตร

การจัดประเภทผลผลิตการเกษตร

✓ = ใช้(ได้)/ใช่ ✗ = ไม่(ได้)/ไม่ใช่	เคมี (ทั่วไป)	อนามัย (คุมระดับสารเคมี)	ปลอดภัย (คุมระดับสารเคมี)	ไร้ดิน (ไฮโดรโปนิกส์)	ไร้สาร (ไม่ใช้สารเคมี)	อินทรีย์ Organic Farming
GMOs	✓	✓	✓	✓	✓	✗
ปุ๋ยเคมี	✓	✓	✓	✓	✗	✗
ยา เคมี	✓	✓	✓	✓	✗	✗
ฮอร์โมนสังเคราะห์	✓	✓	✓	✓	✗	✗
บริโภคปลอดภัย	✗	?	?	?	?	✓
สิ่งแวดล้อมปลอดภัย	✗	✗	✗	✗	?	✓
เพิ่มความหลากหลาย ทางชีวภาพ	✗	✗	✗	✗	?	✓
มาตรฐานรับรอง	ไม่มี	GAP หรือ ไม่มี	สารพิษตกค้าง หรือ ไม่มี	GAP หรือ ไม่มี	PGS หรือ ไม่มี	เกษตร อินทรีย์
หน่วยงานรับรอง	ไม่มี	กรมวิชาการ เกษตร	กรมวิทยาศาสตร์ การแพทย์	กรมวิชาการ เกษตร	PGS หรือ ไม่มี	PGS (เฉพาะกลุ่ม มกช. ในประเทศ) มท./IFOAM (สากล)
ตราสัญลักษณ์ มาตรฐานรับรอง	ไม่มี				เฉพาะกลุ่ม	

มูลนิธิอินทรีย์ ©2014

GAP = Good Agricultural Practice, PGS = Participatory Guarantee System ระบบการรับรองแบบชุมชนมีส่วนร่วม

จากกระแสความใส่ใจด้านสุขภาพของผู้บริโภคในปัจจุบัน คำว่า “อินทรีย์” หรือ “ออร์แกนิก” ได้กลายเป็นเครื่องมือการตลาดของธุรกิจที่เริ่มเห็นโอกาสสร้างรายได้ และเนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายควบคุมการใช้คำว่า “เกษตรอินทรีย์” หรือ “ผลผลิตอินทรีย์” (Organic Product) บนฉลากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ทำให้ทุกวันนี้ ในท้องตลาดบ้านเรายังมีสินค้าเกษตรมากมายที่อ้างหรือเรียกตัวเองว่าเป็นผลผลิตอินทรีย์ หรือเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ แต่ในความเป็นจริง หากผู้บริโภคไม่รู้จักผู้ผลิต หรือวางใจ ในคำกล่าวอ้างของผู้ผลิตหรือผู้ขาย ก็ยากที่ผู้บริโภคจะรู้ว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ระบุ

ว่าเป็นผลผลิตอินทรีย์นั้นเป็นอินทรีย์จริงแค่ไหนอ่อนหรือไม่ เพียงใด และที่สร้างความสับสนให้ผู้บริโภคมากขึ้นไปอีก คือ คำเรียกสินค้าเกษตรประเภทต่างๆ ที่มีความหมายกำกวม เช่น ผักอนามัย ผักปลอดภัย ปลอดภัย ไร้สารฯ อินทรีย์ ออร์แกนิก ธรรมชาติ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งทำให้คนที่ต้องการหาซื้อผักผลไม้ที่ปลอดภัยจากสารเคมีที่เป็นพิษปนเปื้อนมาทาน ไม่แน่ใจว่าสินค้าแต่ละชนิดแตกต่างกันอย่างไร และประเภทไหนที่จะพอมั่นใจได้ว่าปลอดภัยจากการปนเปื้อนของสารเคมีพิษในระดับที่เกินขนาดจนน่ากลัว ตามที่ตรวจพบและเป็นข่าวในปัจจุบัน

ตารางด้านล่างเป็นการสรุปภาพรวมความแตกต่างของผลผลิตการเกษตรแต่ละประเภท ที่จะช่วยให้เข้าใจความแตกต่างของผลผลิตหรือสินค้าเกษตรในท้องตลาดบ้านเรามากขึ้น

- **เคมี หรือ ผักผลไม้เคมี หมายถึง** ผลผลิตจากระบบเกษตรทั่วไปที่ใช้สารเคมีโดยไม่มีการตรวจสอบควบคุม
- **อนามัย หรือ ผักผลไม้อนามัย หมายถึง** ผลผลิตจากระบบเกษตรที่ใช้สารเคมีแต่ควบคุมปริมาณสารเคมีตกค้างให้ไม่เกินระดับที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคตามที่กำหนด เป็นชื่อเรียกตาม ตรามาตรฐานผักผลไม้อนามัย ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- **ปลอดภัย หรือ ผักผลไม้ปลอดภัยสำหรับบริโภค หมายถึง** ผลผลิตจากระบบเกษตรที่ใช้สารเคมี แต่ควบคุมปริมาณสารเคมีตกค้างให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าปลอดภัยต่อการบริโภค เป็นชื่อเรียกสำหรับ ตรารับรองคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษ ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
- **ไร้ดิน หรือ ผักไฮโดรโปนิคส์ หมายถึง** ผลผลิตจากระบบเกษตรที่ปลูกโดยไม่ใช้ดิน คือปลูกในน้ำที่ให้สารอาหารพืชสังเคราะห์ ทั้งที่เป็นเคมีและสังเคราะห์จากวัตถุดิบที่เป็นอินทรีย์ ซึ่งคนมักเข้าใจผิดว่าเป็นผักอินทรีย์ที่ปลอดภัยต่อการบริโภค แต่พืชที่ธรรมชาติสร้างมาให้โตในดิน เมื่อนำไปปลูกในน้ำและในสภาพแวดล้อมที่ปิด คือควบคุมชนิดและปริมาณสารอาหารที่พืชจะได้รับ ทำให้พืชเจริญเติบโตแบบผิดธรรมชาติ แร่ธาตุสารอาหารที่ควรมีการปลูกในดินตามธรรมชาติของพืช ผลผลิตที่ได้จะมีชนิดของสารอาหารที่ร่างกายต้องการเพื่อการมีสุขภาพที่ดีอยู่จำกัดเท่าที่ใส่ให้น้ำที่ปลูก และยังเสี่ยงกับปริมาณไนเตรทที่เป็นอันตรายกับร่างกายตกค้างมากกว่าพืชที่ปลูกดินที่ใช้เคมีอีกด้วย

● ไร้สารฯ หรือ ไร้สารเคมีหรือสารพิษปนเปื้อน หมายถึง

ผลผลิตจากระบบเกษตรที่ไม่ใช้ทั้งยาฆ่าแมลงเคมี และปุ๋ยเคมีในการผลิต แต่อาจมีรายละเอียดในกระบวนการปลูกที่ยังก่อผลเสียกับผู้บริโภคและ/หรือสิ่งแวดล้อมอยู่ เช่น เมล็ดพันธุ์อาจเป็นเมล็ดพันธุ์ตัดแต่งพันธุกรรม (GMOs) หรือเป็น เมล็ดพันธุ์ที่ไม่ใช่อินทรีย์ ระบบการจัดการฟาร์มและกระบวนการปลูกโดยรวมอาจไม่มีการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีอันตราย โดยเฉพาะจากน้ำที่ใช้รด และ/หรือจากลมที่พัดเอาสารเคมีจากแปลงเคมีของข้างเคียงเข้ามาปนเปื้อน หรือไม่มีการจดบันทึกข้อมูลกระบวนการปลูกเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ ฯลฯ เป็นต้น

● อินทรีย์ หรือ ออร์แกนิก หมายถึง

ผลผลิตจากระบบเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานรับรองที่เชื่อถือได้ ผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการตรวจรับรอง ที่ครอบคลุมตั้งแต่ แหล่งที่มาของ (เมล็ด) พันธุ์ และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย อาหารสัตว์ ยาป้องกันและรักษาโรค ฯลฯ) วิธีการใช้ปัจจัยการผลิต วิธีการดูแลรักษา วิธีการป้องกันการปนเปื้อนจากสภาพแวดล้อม ซึ่งรวมถึงแหล่งผลิตแบบเคมีที่อยู่ข้างเคียง ตลอดไปถึงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต คัดแยก ทำความสะอาด เก็บรักษาผลิตผล การบรรจุขาย (ภาชนะบรรจุ ฉลากกำกับ) และการจัดการระหว่างขนส่ง ซึ่งรายละเอียดจะแตกต่างกันไปตามขอบเขตและระบบมาตรฐานที่ขอรับรอง แต่มาตรฐานระดับสากลมีข้อกำหนดพื้นฐานที่ผู้ประกอบการทุกคนต้องปฏิบัติในทุกขั้นตอนการผลิตไปจนถึงมือผู้บริโภค โดยต้องไม่ใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์หรือสมุนไพรต้องห้าม เน้นการป้องกันศัตรูพืชและรักษาโรคสัตว์โดยคำนึงถึงระบบนิเวศ (ไม่เพิ่มปัญหาภาวะโลกร้อนที่ทำให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน เป็นต้น) มีการจดบันทึกกิจกรรมการผลิตในทุกขั้นตอน และเก็บรักษาข้อมูลเพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ (traceability) อย่างน้อย 5 ปี นอกจากนี้ยังรวมถึงการดูแลสวัสดิภาพของลูกจ้างในฟาร์มหรือโรงงานอย่างเป็นธรรม และดำเนินงานอย่างสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย รวมแล้วก็คือเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างเอาใจใส่ระหว่างมนุษย์ พืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในทุกขั้นตอน

หลักพื้นฐานของ การทำเกษตรอินทรีย์

1. ห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตรทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี ยาฆ่าหญ้า ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมน
2. เน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ตลอดจนการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อให้พืชแข็งแรงมีความต้านทานต่อโรคแมลง
3. รักษาความสมดุลของธาตุอาหารภายในฟาร์ม โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. ป้องกันมิให้มีการปนเปื้อนของสารเคมีจากนอกฟาร์ม ทั้งจากดิน น้ำ และอากาศ โดยจัดสร้างแนวกันชน ด้วยการขุดคู หรือปลูกพืชยืนต้น และพืชล้มลุก
5. ใช้พันธุ์พืชหรือสัตว์ที่มีความต้านทาน และมีความหลากหลาย ห้ามใช้พันธุ์พืช สัตว์ ที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม
6. การกำจัดวัชพืชใช้การเตรียมดินที่ดี และแรงงานคนหรือเครื่องมือกลแทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
7. การป้องกันกำจัดวัชพืชให้สมุนไพรมากำจัดศัตรูพืชแทนการใช้ยาเคมีกำจัดศัตรูพืช
8. ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติ เช่น จากน้ำสกัดชีวภาพแทนการใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์
9. รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการรักษาไว้ซึ่งพันธุ์พืช หรือสัตว์ สิ่งที่มีชีวิตทุกชนิดที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตลอดจนปลูกหรือเพาะเลี้ยงขึ้นมาใหม่
10. การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปให้ใช้วิธีธรรมชาติ และประหยัดพลังงาน
11. ให้ความเคารพสิทธิมนุษยชนและสัตว์
12. ต้องเก็บบันทึกข้อมูลไว้อย่างน้อย 3 ปี เพื่อการตรวจสอบ

สนใจปลูกพืชอินทรีย์ จะอย่างไร

มี 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์

1.1 ประวัติการทำการเกษตรของพื้นที่ ก่อนเลือกพื้นที่ผลิตพืชอินทรีย์ จะต้องทราบประวัติ การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้มากที่สุด โดยเฉพาะด้านการเกษตร เช่น เคยปลูกพืชอะไร การใช้ปุ๋ย สารเคมี และความสำเร็จของการใช้พื้นที่ เป็นต้น เพื่อใช้ในการตัดสินใจวางแผนการผลิต

1.2 ที่ตั้งของพื้นที่ ควรเลือกพื้นที่ห่างจากถนนหลวง โรงงาน เพื่อป้องกันมลพิษ และ ไม่ควรอยู่ติดกับแปลงปลูกพืชที่มีการใช้สารเคมี

1.3 ความเหมาะสมของพื้นที่ต่อพืชที่จะปลูก ผู้ที่จะผลิตพืชอินทรีย์ จะต้องทราบแล้วว่า จะปลูกพืชล้มลุก หรือพืชยืนต้น การปลูกพืชล้มลุกไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความลึกของหน้าดิน แต่ไม่ยืนต้นต้องการหน้าดินที่ลึก และต้องมีแหล่งน้ำเพียงพอ

1.4 แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้กับพืชจะต้องเป็นน้ำสะอาด ไม่มีสารพิษเจือปน จะเป็นน้ำใต้ดิน สระ แม่น้ำ ลำคลอง หรือชลประทานก็ได้ ควรทำการวิเคราะห์คุณสมบัติของน้ำก่อน

1.5 ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ พื้นที่ที่ดินอุดมสมบูรณ์โดยธรรมชาติ เช่น พื้นที่เปิดป่าใหม่ ความสำเร็จในการปลูกพืชอินทรีย์จะสูง ดังนั้นจึงควรเลือกพื้นที่ที่ดินมีความสมบูรณ์ สำหรับพื้นที่ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ควรปลูกพืชบำรุงดิน ประกอบกับการใส่ปุ๋ยอินทรีย์

2. การวางแผนจัดการ

การทำฟาร์มเกษตรอินทรีย์ แบ่งเป็น

2.1 การวางแผนป้องกันสารปนเปื้อนที่ปะปนมาทางดิน น้ำ และอากาศ โดยวางแผน อย่างครบถ้วน ทุกขั้นตอน และมีการบันทึกวิธีปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การป้องกันสารปนเปื้อนระดับฟาร์ม อาจทำการปลูกพืช เป็นแนวกันชนระหว่างแปลงให้ปลอดภัยจากสารพิษที่มาจาก แหล่งของเสีย หรือระบบการกำจัดของเสีย ระบบระบายน้ำ ระบบการเก็บรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ และการขนส่ง เข้า-ออกฟาร์ม

2.2 การวางแผนการจัดการแปลงปลูกพืชและระบบการปลูกพืช อาจทำ โดยการใช้ พันธุ์พืชต้านทานศัตรูพืช การเลือกฤดูการปลูก และระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม รวมทั้งการเลือก วัสดุภัณฑ์ เครื่องมือที่สอดคล้องกับหลักการเกษตรอินทรีย์ ในการปฏิบัติ ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมแปลงจนถึงขั้นตอนการเก็บเกี่ยว

3. การเลือกพันธุ์

3.1 ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพดิน สภาพภูมิอากาศ ความต้านทานต่อศัตรูพืช และการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ

3.2 ห้ามใช้พันธุ์พืชที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม และ/หรือผ่านการอาบรังสี

3.3 เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ควรมาจากกระบวนการผลิตแบบ เกษตรอินทรีย์

4. การจัดการและปรับปรุงบำรุงดิน

การจัดการดินในทุกขั้นตอน ต้องมุ่งเน้นการใช้สารอินทรีย์ และวัสดุธรรมชาติ เป็นหลัก โดยสิ่งเหล่านี้ต้องปราศจากการปนเปื้อนของวัสดุต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในกรณีที่ต้องใช้ สารที่ไม่แน่ใจว่าเป็นสารต้องห้ามหรือไม่ ให้ตรวจสอบในบัญชีรายชื่อ สารที่อนุญาตให้ใช้ และไม่อนุญาตให้ใช้และข้อจำกัดของสารนั้นๆ เสียก่อน

ข้อปฏิบัติในการจัดการดิน

1) **เลือกพื้นที่ปลูก** ควรเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง เช่น พื้นที่เปิดป่าใหม่ หากจำเป็นต้องใช้พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ต้องมีการจัดการธาตุอาหารพืช และปรับปรุงบำรุงดิน มากกว่าพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง

2) **ดินที่เป็นกรดจัด** ให้ใส่หินปูนปรับความเป็นกรดของดินก่อน (ถ้าต้องการเพิ่มธาตุแมกนีเซียมด้วยให้ใส่ปูนโดโลไมท์)

3) **ควรปลูกพืชตระกูลถั่ว** เช่น โสน ถั่วพุ่ม ถั่วมะแฮ ฯลฯ และไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด บำรุงดิน โดยเลือกชนิดของพืชตามความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น โสนใช้ได้ดีในสภาพนา ถั่วพุ่มใช้ได้ดีในสภาพไร่ เป็นต้น

4) **ปลูกพืชหมุนเวียน** ใช้พืชตระกูลถั่วร่วมเป็นพืชหมุนเวียน

5) **ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เศษซากพืช** เพื่อเป็นแหล่งอาหารพืช และปรับปรุงโครงสร้างของดิน

6) **กรณีที่ดินขาดโพแทสเซียม** ให้ใช้มูลค่างควา เกลือโพแทสเซียมธรรมชาติ และขี้เถ้าถ่าน

7) **กรณีดินขาดฟอสฟอรัส** ให้ใช้ปุ๋ยหินฟอสเฟต

8) **ถ้าการใส่ปุ๋ยที่กำหนด** ไม่สามารถให้ธาตุอาหารได้พอเพียงกับความต้องการของพืช อาจใช้ธาตุอาหารเสริมที่มีการพิสูจน์เป็นหลักฐานทางเอกสารไว้แล้วได้

รายการสารที่ไม่อนุญาตให้ใช้

- กากตะกอนโซโครก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับพืชผัก)
- สารเร่งการเจริญเติบโต สารพ่นใบ
- จุลินทรีย์ และผลิตภัณฑ์มาจากจุลินทรีย์ที่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม
- สารพิษต่างๆ ตามธรรมชาติ เช่น โลหะหนักต่างๆ
- ปุ๋ยเทศบาล หรือปุ๋ยหมักจากขยะในเมือง

รายการสารที่อนุญาตให้ใช้

- ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากวัสดุในไร่นา เช่น ปุ๋ยหมักจากเศษซากพืช ฟางข้าว ซี้เลื่อย เปลือกไม้ เศษไม้ และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่นๆ
- ปุ๋ยคอกจากสัตว์ที่เลี้ยงตามธรรมชาติ ไม่ใช้อาหารจากสิ่งมีชีวิตที่ได้มาจากการตัดต่อ ดัดแปลงสารพันธุกรรม (GMOs) ไม่ใช้สารเร่งการเจริญเติบโต และไม่มีการหมักสัตว์
- ปุ๋ยพืชสด เศษซากพืช และวัสดุเหลือใช้ในไร่นา ในรูปสารอินทรีย์
- ดินพรวตที่ไม่เติมสารสังเคราะห์
- ปุ๋ยชีวภาพ หรือจุลินทรีย์ที่พบตามธรรมชาติ
- ขุยมะพร้าว สิ่งขับถ่ายจากไส้เดือนดิน และแมลง
- ดินอินทรีย์ ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ
- ดินชั้นบน (หน้าดิน) ที่ปลอดการใช้สารเคมีมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี
- ผลิตภัณฑ์จากสาหร่าย และสาหร่ายทะเลที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ
- ปุ๋ยอินทรีย์น้ำที่ได้จากพืช และสัตว์
- อุจจาระ และปัสสาวะ ที่ได้รับการหมักแล้ว (ใช้ได้กับพืชที่ไม่ใช่อาหารมนุษย์)
- ของเหลือจากระบบน้ำโสโครก จากโรงงานที่ผ่านกระบวนการหมักโดยไม่เติมสารสังเคราะห์ และไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ
- ของเหลือใช้จากระบบการในโรงงานฆ่าสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล โดยกระบวนการเหล่านั้น จะต้องไม่เติมสารสังเคราะห์ และต้องได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ
- สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช หรือสัตว์ที่ได้จากธรรมชาติ

สารอนินทรีย์ที่อนุญาตให้ใช้

1. หินและแร่ธรรมชาติ

- หินบด (Stone Meal)
- หินฟอสเฟต (Phosphate Rock)
- หินปูนบด (ไม่เผา) (Ground Limestone)
- ยิปซัม (Gypsum)
- แคลเซียมซิลิเกต (Calcium Silicate)

- แมกนีเซียมซัลเฟต (Magnesium Sulphate)
- แร่ดินเหนียว (Clay Mineral) เช่น สเมคไทท์ (Smectite) คาโอลิไนท์ (Kaolinite) คลอไรท์ (Chlorite) ฯลฯ
- แร่เฟลด์สปาร์ (Feldspar)
- แร่เพอร์ไลต์ (Perlite) ซีโอไลต์ (Zeolite) เบนโทไนท์ (Bentonite)
- หินโพแทส เกลีโอโพแทสซีอัมที่มีคลอไรด์น้อยกว่า 60 %

2. สารอินทรีย์อื่นๆ

- แคลเซียมจากสาหร่าย สาหร่ายทะเล (Algae and Sea Weeds)
  - เปลือกหอย
  - เถ้าถ่าน (Wood Ash)
  - เปลือกไข่บด
  - กระดุกป่น และเลือดแห้ง
  - เกลือสินเธาว์ (Mineral Salt)
  - โบแรกซ์ (Borax)
  - กำมะถัน
  - ธาตุอาหารเสริม (โบรอน ทองแดง เหล็ก สังกะสี แมงกานีส และโมลิบดีนัม)
- ต้องได้รับการรับรองเป็นทางการก่อน

5. แผนการจัดการศัตรูพืช

5.1 ก่อนปลูก

1) **กรณีใช้เมล็ดพันธุ์ปลูก** ควรใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีความต้านทานโรค แมลง และวัชพืช ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ปราศจากศัตรูพืช เช่น โรค แมลง และวัชพืช โดยใช้กรรมวิธีดังนี้

- แช่เมล็ดในน้ำอุ่น (50 – 55 องศาเซลเซียส) นาน 10 – 30 นาที แล้วแช่ชนิด ของเมล็ดพันธุ์ เพื่อกำจัดเชื้อราและเชื้อแบคทีเรียบางชนิดที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์
- คลุกเมล็ดด้วยจุลินทรีย์ปฏิปักษ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อแบคทีเรีย บาซิลลัส ซับทิลิส ขึ้นอยู่กับชนิดเมล็ดพืชและเชื้อสาเหตุของโรค
- ใช้พันธุ์ต้านทานโรค แมลง และ/หรือวัชพืช

2) การเตรียมแปลงเพาะกล้า

- อบดินด้วยไอน้ำ
- คลุกดินด้วยเชื้อราปฏิปักษ์ เพื่อควบคุมเชื้อราที่เป็นสาเหตุของโรคในระยะกล้า

3) การเตรียมแปลงปลูก

● ไถพรวนและตากดิน 1 - 2 สัปดาห์ ให้เมล็ดวัชพืชงอกแล้วไถกลบอีกครั้งหนึ่ง

● ใช้พลาสติกใสที่ไม่ย่อยสลายคลุมแปลงปลูกเพื่อกำจัดศัตรูพืชในดินโดยใช้แสงแดด

● ใช้ปูนโดโลไมท์หรือปูนขาวที่ได้จากธรรมชาติ เพื่อปรับสภาพความเป็นกรด เป็นด่างของดิน ทำให้ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเชื้อโรค

● ใช้น้ำท่วมขังท่วมแปลงเพื่อควบคุมโรคและแมลงที่อยู่อาศัยในดิน

● ตากดินให้แห้งเพื่อกำจัดแมลงในดิน

● ใส่เชื้อราปฏิปักษ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา ลงในดินสำหรับพื้นที่ที่มีการระบาดของเชื้อราบางชนิด

5.2 ระยะที่พืชกำลังเจริญเติบโต

1) การควบคุมโรค เมื่อมีการระบาดของโรคให้ปฏิบัติดังนี้

● โรยเชื้อราปฏิปักษ์รอบโคนต้น

● เก็บชิ้นส่วนของพืชที่เป็นโรคอกจากแปลงปลูกและนำไปเผาทำลาย

● ใช้เชื้อแบคทีเรีย บาซิลลัส ซับทิลิส พ่น หรือทาแผลที่ต้นพืช

สารที่อนุญาตให้ใช้ควบคุมโรค ได้แก่

● กำมะถัน

● บอร์โดมิกเจอร์

● พืชสมุนไพรและสารสกัดจากสมุนไพร

● คอปเปอร์ไฮดรอกไซด์

● คอปเปอร์ออกซีคลอไรด์

2) การควบคุมแมลง

● สำรวจแมลง และศัตรูพืชอื่นๆ ในแปลงปลูก

● หากพบแมลงศัตรูพืช ให้ปฏิบัติ ดังนี้

กรณีแมลงศัตรูพืชมีจำนวนน้อย ให้ใช้วิธีการควบคุมทางชีวภาพ

ได้แก่

- พืช หรือสารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น ดาวเรือง ว่านน้ำ พริก สาบเสือ หางไหลแดง สะเดา เป็นต้น

■ ใช้จุลินทรีย์ปฏิปักษ์ เช่น เชื้อไวรัส
เอ็นพีวี ใช้เชื้อแบคทีเรีย บีที ใช้ไส้เดือนฝอย ใช้ศัตรูธรรมชาติ
ใช้เชื้อราเมตาไรเซียม

- ใช้ตัวห้ำ ตัวเบียน
- ใช้น้ำสบู่หรือน้ำ
- ใช้สารทำหมันแมลง
- ใช้กับดักกาวเหนียว

กรณีแมลงศัตรูพืชระบาด จำนวนมาก

- ใช้กับดักกาวเหนียว กับดักแสงไฟ เพื่อลดปริมาณแมลง
- ใช้ไวท์ออยล์ หรือ มินเนอรัลออยล์ ที่ได้จากธรรมชาติ

3) การควบคุมวัชพืช

● ควรควบคุมวัชพืชก่อนออกดอก หรือติดเมล็ดเพื่อลดปริมาณวัชพืช
ที่สะสมในดินฤดูต่อไป

- ใช้วิธีการทางกายภาพ หรือวิธีกล ใช้การอบ ตาก บด ถอน ตัด ฯลฯ
- ปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน
- คลุมดินด้วยพลาสติกทึบแสงที่ไม่ย่อยสลาย
- ใช้สารสกัดจากพืช
- ใช้ชีววิธี เช่น แมลง สัตว์ หรือจุลินทรีย์

หมายเหตุ :

1. จุลชีพที่ใช้ในการควบคุมศัตรูพืชทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ต้องไม่ผ่านการตัดต่อ
สารพันธุกรรม
2. สารอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว หากจะนำมาใช้ในการผลิตพืชอินทรีย์
ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการตรวจสอบและออกใบรับรองก่อน

6. การจัดการเก็บรักษาและขนส่ง

ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ จะต้องได้รับการเก็บรักษาให้คงสภาพคุณภาพที่ดี ในระหว่างเวลาการเตรียมการและขนส่ง ตามข้อปฏิบัติดังนี้

6.1 ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ต้องได้รับการคัดแยกจากผลิตผล หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เกษตรอินทรีย์ ตลอดกระบวนการจัดการเพื่อการขนส่ง ตั้งแต่การย้ายภายในแหล่งผลิต จนถึงการขนส่งเพื่อจำหน่าย โดยติดเครื่องหมายแสดงชัดเจน

6.2 ผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ต้องได้รับการป้องกันการสัมผัส และปนเปื้อน จากวัสดุ และสารสังเคราะห์ต้องห้ามใดๆ ตามมาตรฐานนี้ ตลอดระยะเวลาของกระบวนการเก็บรักษา และขนส่ง

6.3 พื้นที่ของการเก็บรักษา และขนส่ง จะต้องได้รับการทำความสะอาดตามระบบ และใช้วัสดุ หรือสารที่ให้ใช้ตามมาตรฐานนี้

7. แผนการเก็บเกี่ยวพืชป่าและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม

การเก็บรวบรวม หรือเก็บเกี่ยวพืชป่า เพื่อขอหนังสือรับรองการเป็นผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์อินทรีย์ จะกระทำได้อต่อเมื่อแผนปฏิบัติการดังกล่าวได้รับอนุมัติโดยคณะกรรมการบริหาร การวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ กรมวิชาการเกษตร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

แผนปฏิบัติการ มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) แผนที่และประวัติการใช้พื้นที่ (ต้องไม่มีการใช้สารต้องห้ามอย่างน้อย 3 ปี ย้อนหลัง)
- 2) ชนิดพืชที่จะทำการรวบรวม หรือเก็บเกี่ยว
- 3) ขอบเขตพื้นที่ที่จะดำเนินการ
- 4) วิธีการเก็บรวบรวม หรือเก็บเกี่ยว (ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่กระทบกระเทือนต่อความหลากหลายทางชีวภาพ)

8. กระบวนการออกใบรับรอง

เป็นการรับรองคุณภาพผลิตผล/ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เพื่อแสดงว่าสินค้านั้นๆ ได้ผ่าน การตรวจสอบ รับรองตาม มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์แล้ว ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ

1) **ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ** ยื่นคำร้องขอหนังสือ รับรองเกษตรอินทรีย์ โดยมีรายละเอียด ในใบคำร้อง ดังนี้

- ชื่อ และที่อยู่ของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ
- สถานที่ตั้งของพื้นที่ประกอบการ
- รายละเอียดของผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ และ

ขบวนการผลิต

- ลงชื่อผู้ยื่นคำร้อง

2) **หน่วยงานตรวจสอบ** จะส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจ สอบการผลิต บันทึกข้อมูลการผลิต และหรือสุ่มตัวอย่าง เพื่อการวิเคราะห์ตามมาตรฐานที่ทิ้งไว้

3) **หน่วยงานรับผิดชอบจะออกใบรับรองผลการ วิเคราะห์** ว่าผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ ผลิตตามวิธีการ ของเกษตรอินทรีย์

9. การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

1) สารที่ใช้ในการดำเนินการหลังการเก็บเกี่ยวต้อง เป็นสารจากธรรมชาติ ยกเว้นสารเคมี สังเคราะห์ที่อนุญาต ให้ใช้ได้ตามมาตรฐานนี้

2) มีแผนการบริหารจัดการ หรือบันทึกข้อมูล โรงเก็บ (Ware House) ระบุการปฏิบัติการควบคุม ให้ถูกสุขลักษณะ ดังนี้

- ลักษณะของโรงเก็บสะอาด มีอากาศถ่ายเท สดวก
- มีการป้องกันนก หนู แมลง ปนเปื้อน

- มีการจัดระเบียบภายในเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน
- มีการจัดระเบียบและซึ่่งผลผลิตแต่ละชนิด ห้ามวางผลผลิตบนพื้น
- มีอุปกรณ์ที่จำเป็น/เหมาะสมในการเก็บรักษามผลผลิตแต่ละชนิด
- เลือกใช้เครื่องมือ/วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรจุหีบห่อที่ไม่ทำลาย

สิ่งแวดล้อม

10. การแปรรูป

การแปรรูปผลผลิตอินทรีย์ เป็นการจัดการตามหลักการและวิธีการปฏิบัติที่ดีในการผลิตให้เป็นไปตามข้อกำหนด และมาตรฐานของขบวนการผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ดังนี้

1) วัตถุดิบ

- ผลผลิตต้องมาจากขบวนการผลิตโดยเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองแล้ว

- มีการวางแผนการจัดการและการศึกษาข้อมูล ข้อกำหนดมาตรฐาน สารที่ยอมให้ใช้/ ห้ามใช้ สิ่งปนเปื้อนในวัตถุดิบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ หรือมาตรฐานที่กำหนด

2) ขบวนการผลิต สารเจือปน สารที่ยอมให้ใช้ ห้ามใช้ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อินทรีย์

3) การบรรจุหีบห่อ

วัสดุที่ใช้ควรเป็นวัสดุที่ปลอดภัย และเป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของแต่ละประเทศและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

รายชื่อวัสดุที่ใช้ในการแปรรูป สารเสริมแต่งอาหาร และวัสดุเสริมแต่ง

กรดกำมะถัน แอสคอร์บิก โซเดียมแอสคอร์เบท และโพแทสเซียมแอสคอร์เบท กรดทาร์ทาริกและเกลือของกรดนี้ กรดแลคติก กรดมาลิก กรดซิตริกและเกลือของกรดนี้ กรดอะซิติก กรดแทนนิก ขี้ผึ้ง (Wax) โซคาร์บอนา คาร์บอนไดออกไซด์ เคซีน (Casein) เครื่องเทศ (Spices) แคลเซียมคลอไรด์ แคลเซียมไฮดรอกไซด์ แคลเซียมคาร์บอเนต แคลเซียมซัลเฟต เกลือทะเล ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เจลลาติน (Gellatin) โซเดียมคาร์บอเนต โซเดียมไฮดรอกไซด์ ดินเบา ดินขาว ดินเบนโทไนท์ ถ่านกัมมันต์ ไนโตรเจน น้ำผึ้ง (Honey) แป้งเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ แป้ง (Starch) จากข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง มันฝรั่ง ฯลฯ โพแทสเซียมคลอไรด์ โพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ ผงฟู ซึ่งปลอดจากสารอะลูมิเนียม (Aluminum- Free Leavening Agents) แมกนีเซียมคลอไรด์ แมกนีเซียมคาร์บอเนต ยางไม้ (Gum) ฝุ่นจากสาหร่ายทะเล เอนไซม์ซึ่งใช้ช่วยในการแปรรูป สารให้สีจากธรรมชาติ สมุนไพร (Herbs) สารทำชั้นคาร์เรจีแนน (Carrageenanas) สำนักรจุลินทรีย์ (Fermented Organisms) แอมโมเนียมคาร์บอเนต อาร์กอน ออกซิเจน โอโซน ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

สารที่ใช้ในการทำความสะดวก

กรดฟอสฟอริก คอสติก โพแทส จาเวลลอเตอร์ โซเดียมไบคาร์บอเนต น้ำส้มหมักจากพืช ผลไม้ น้ำตาล ปูนขาว ผงซักฟอกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ สารละลายต่างทาบิมี สารฟอกขาวถึง 10 % ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

หมายเหตุ :

ข้อกำหนดการใช้วัสดุดังกล่าวข้างต้นให้เป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น Codex Alimentarius

มาตรฐาน เกษตรอินทรีย์

ความเป็นมาของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ (Organic food Production Act-OFPA) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) และมี การแก้ไขในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996)

ตลาดรวมกลุ่มประเทศในยุโรป (European Unity : EU.) ได้มีการรวบรวม ข้อกำหนดของผลิตผลเกษตรอินทรีย์ไว้ในข้อกำหนดของสภาตลาดร่วมยุโรป (EEC No. 2092/91) และฉบับแก้ไข ข้อกำหนดส่วนใหญ่ให้คำแนะนำในการนำเข้าอาหารอินทรีย์ ที่ผลิตจากประเทศอื่น ภายใต้มาตรฐานการผลิต และมาตรการตรวจสอบที่เหมือนกัน ทุกประการ

ประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่น ได้ประกาศใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2544 โดยอ้างอิงกฎหมายมาตรฐานเกษตรญี่ปุ่น (Japan Agriculture Standard – JAS)

ประเทศไทย ได้มีการกำหนดใช้มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ หลังจากผ่านการ ปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยมาเป็นลำดับโดยคณะทำงานเฉพาะกิจปรับปรุงมาตรฐานการผลิต พืชอินทรีย์ของประเทศไทยและผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารงานวิจัยและ พัฒนาเกษตรอินทรีย์ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552 สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ก็ได้ออกมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ฉบับปรับปรุง เล่ม 1 : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นมาตรฐานกลางในการตรวจสอบและ ให้การรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ ใช้แทนเล่มเดิมซึ่งได้ยกเลิกการใช้ นอกจากนี้ยังมี เกษตรอินทรีย์ เล่ม 2 : ปศุสัตว์อินทรีย์ เกษตรอินทรีย์ เล่ม 3 : อาหารสัตว์น้ำอินทรีย์ เกษตรอินทรีย์ เล่ม 4 : ข้าวอินทรีย์ และล่าสุดเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2553 ได้มีมาตรฐาน สินค้าเกษตรอินทรีย์ เล่ม 5 : ปลาสดอินทรีย์ เป็นต้น

สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movement – IFOAM) ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศในยุโรป โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจรับรอง คือ IOAS

สมาคมดินแห่งสหราชอาณาจักร (Soil Association UK) เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อเกษตรอินทรีย์ มีประวัติความเป็นมายาวนาน ได้พัฒนามาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสหราชอาณาจักร และในหลายประเทศทั่วโลก

องค์กรเครือข่าย (Pesticide Network Action : PNA) เป็นองค์กรเครือข่ายของสหราชอาณาจักร และประเทศเนเธอร์แลนด์ ที่กำลังปฏิบัติการเคลื่อนไหว ซึ่งจะทำให้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ของประเทศไทย

มีประเด็นหลักสำคัญ ดังนี้

- ที่ดินไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่ำกว่ามาตรฐานกำหนด
- พื้นที่ปลูกต้องไม่มีสารเคมีสังเคราะห์ตกค้าง
- ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในกระบวนการผลิต
- ไม่ใช้เมล็ดพันธุ์ที่คลุกสารเคมีสังเคราะห์
- ไม่ใช้สิ่งที่ได้จากการตัดต่อทางพันธุกรรม
- ไม่ใช้มูลสัตว์ที่เลี้ยงอย่างผิดมาตรฐาน
- ปัจจัยการผลิตจากภายนอกต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน
- กระบวนการผลิตต้องปราศจากสิ่งปนเปื้อนสารเคมีสังเคราะห์
- ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม
- ต้องได้รับการรับรองมาตรฐานอย่างเป็นทางการ

การขอใบรับรอง พืชอินทรีย์

กรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

โดยกรมวิชาการเกษตรจะเป็นผู้ออกใบรับรองผลิตผลพืชอินทรีย์ และ กรมการข้าวเป็นผู้ออกใบรับรองผลิตผลข้าวอินทรีย์ในนามหน่วยงานของรัฐบาล ผู้ประสงค์จะได้ใบรับรองต้องปฏิบัติ ดังนี้

- ยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองฯ ได้ที่

สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช (สมพ.)

กรมวิชาการเกษตร เขตจตุจักร กทม. 10900

โทรศัพท์ : 0 2579 7520 โทรสาร 0 2940 5472

และ

สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว

เลขที่ 50 ถ.พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. 10900

โทรศัพท์ : 0 2561 1970

หรือ

สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ

- กรอกข้อความตามแบบที่กำหนด
- กรมวิชาการเกษตร หรือ กรมการข้าวจะส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบกระบวนการผลิต พร้อมเก็บตัวอย่างดิน น้ำและผลิตผลมาวิเคราะห์
- หากได้มาตรฐานตามที่วางไว้จะออกใบรับรองให้
- ขณะนี้ยังไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย (อาจมีการเปลี่ยนแปลง)

สำนักงานมาตรฐานการเกษตรอินทรีย์

เป็นผู้ออกใบรับรองผลิตผลเกษตรอินทรีย์ในนามของภาคเอกชน ผู้ประสงค์จะได้ใบรับรองให้ติดต่อไปที่

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

102 หมู่ 2 ซ.งามวงศ์วาน 23 ถนนงามวงศ์วาน ตำบลบางเขน

อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ : 0 2952 6677, 0 2580 0934 และ 08 6892 3162

E-mail: info@actorganic-cert.or.th

ระบบมาตรฐานและการตรวจสอบรับรอง ของต่างประเทศ

ปัจจุบันมีองค์กรตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ของต่างประเทศที่มา
ดำเนินการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ดังนี้

1. บริษัท ไบโอะอะกริเคิร์ต (ไทยแลนด์) จำกัด

 716 อาคารพญาไท ชั้นที่ 7 เลขที่ 31 ถนนพญาไท แขวงถนนพญาไท
เขตราชเทวี กทม.10400

 โทรศัพท์/โทรสาร : 0 2640 1568

 E-mail: bioagricert_thailand@yahoo.com

 www.bioagricert-thai.org

2. บริษัท รับตรวจสินค้าโพ้นทะเล จำกัด (กรุงเทพฯ)

 เลขที่ 12-14 ซอยเย็นอากาศ 3 ถนนเย็นอากาศ แขวงช่องนนทรี
เขตยานนาวา กทม. 10120

 โทรศัพท์ : 0 2286 4120 โทรสาร : 0 2287 2570

 E-mail: coor.th@omicnet.com

 www.omicbangkok.com

3. บริษัท Control Union World Group (Thailand) จำกัด

 เลขที่ 9 หมู่ 9 ซอยลาซาน 77 ถนนสุขุมวิท 105 แขวงบางนา
เขตบางนา กทม.10260

 โทรศัพท์ : 0 2361 1960 โทรสาร : 0 2361 1970

 www.controlunion.com

4. บริษัท SGS ประเทศไทย จำกัด

 เลขที่ 100 ถนนนางลิ้นจี่ แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กทม.10260

 โทรศัพท์ : 0 2678 1813 โทรสาร : 0 2678 1362

 www.sgs.co.th

ระบบการรับรอง Organic Thailand

การตรวจรับรอง Organic Thailand

แบ่งการรับรองออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การรับรองฟาร์ม การรับรองการค้าบรรจุ และการรับรองการแปรรูป โดยผู้ประสงค์จะขอรับการรับรองเป็นได้ทั้งเกษตรกรรายบุคคล กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน/โครงการ หรือนิติบุคคลอื่นๆ ก็ได้

คุณสมบัติของเกษตรกร ต้องเป็นเจ้าของหรือผู้ถือสิทธิครอบครอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการผลิตพืช มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง สมัครงและยินดีที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรอง ไม่เป็นผู้เพิกถอนการรับรอง เว้นแต่พ้นการเพิกถอนแล้ว 1 ปี และก่อนการตรวจประเมินเพื่อขอรับการรับรอง ผู้ยื่นคำขอ ต้องมีการผลิตแบบอินทรีย์ตามมาตรฐานที่ประกาศกำหนด และต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตในการประกอบกิจการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนคุณสมบัติของนิติบุคคล ต้องเป็น เจ้าของหรือผู้ถือสิทธิครอบครอง หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการผลิตพืช ต้องจดทะเบียนนิติบุคคลถูกต้องตามกฎหมายไทย และสมัครงขอรับการรับรอง และยินดีปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด รวมทั้งไม่เป็นนิติบุคคลที่ถูกเพิกถอนการรับรอง เว้นแต่พ้นการเพิกถอนแล้ว 1 ปี

สำหรับกลุ่ม / วิสาหกิจชุมชน / โครงการ สมาชิกกลุ่มต้องเป็นเจ้าของ หรือผู้ถือสิทธิครอบครอง หรือได้รับมอบหมายให้ดำเนินการผลิตพืชกลุ่มเกษตรกรต้องได้รับการขึ้นทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือกรณีไม่ได้ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย สามารถขอรับการรับรองได้แต่ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 5 คน และกลุ่มดังกล่าวอาจดำเนินการโดยนิติบุคคล หรือองค์กรอิสระก็ได้ นอกจากนี้สมาชิกในกลุ่มต้องปลูกพืชชนิดเดียวกันที่ขอการรับรองอย่างน้อย 2 ราย รวมทั้งสมัครงขอรับการรับรอง และยินดีปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด อีกทั้งไม่เป็นกลุ่มที่ถูกเพิกถอนการรับรอง เว้นแต่พ้นการเพิกถอนมาแล้ว 1 ปี

ทั้งนี้ การขอรับรองในลักษณะของกลุ่มหรือนิติบุคคล จะต้องมีการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นระบบควบคุมคุณภาพที่กลุ่มจัดทำขึ้น เพื่อประกันว่ากิจกรรมการผลิตของเกษตรกรสมาชิกและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเป็นไปตามมาตรฐานการผลิตอินทรีย์

และเป็นกลไกควบคุมดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามในการรับรอง โดยระบบการควบคุมภายในต้องประกอบด้วย การทำสัญญา ใบสมัคร คำรับรอง และหลักเกณฑ์เงื่อนไขของกลุ่มการฝึกอบรมสมาชิกกลุ่ม โดยสมาชิกต้องได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ และได้รับคู่มือเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองของกรมวิชาการเกษตรและหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกลุ่ม

สำหรับการควบคุมเอกสารและการบันทึก ต้องมีการตรวจสอบและอนุมัติก่อนการใช้ ถ้าลำสมัยต้องนำออกหรือระบุไว้ชัดเจน ซึ่งต้องเก็บเอกสารไว้อย่างน้อย 1 รอบการผลิตและควรมีข้อมูลครอบคลุมรายชื่อสมาชิก เลขที่บัตรประชาชน ที่อยู่ ที่ตั้งแปลง ขนาดพื้นที่การผลิต ชนิดพืชที่ขอรับการรับรอง แผนการผลิตประมาณการผลผลิต และรายการปัจจัยการผลิตที่กลุ่มใช้ ในขณะที่การจัดการกับข้อร้องเรียน ต้องกำหนดแนวทางการรับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับระบบการผลิตของสมาชิก การสืบสวนหาสาเหตุ การกำหนดแนวทางแก้ไข การติดตามผลการแก้ไข และการตอบกลับไปยังผู้ร้องเรียน ทั้งนี้ เอกสารระบบควบคุมภายในของกลุ่ม ต้องกำหนดและระบุไว้ให้ชัดเจน เช่น คู่มือการผลิต คู่มือระบบควบคุมภายใน แบบฟอร์มต่างๆ เป็นต้น และต้องมีการตรวจติดตามคุณภาพภายในของกลุ่มในรอบการผลิตเสมอ

รูปแบบการจัดองค์กรของกลุ่ม/นิติบุคคลที่ขอรับการรับรองต้องกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เภรณญิก เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ และสมาชิก โดยต้องมีผู้ประสานงานระบบควบคุมภายใน คณะกรรมการรับรอง ผู้ตรวจสอบแปลงภายใน เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และกรมวิชาการเกษตรทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรอง

กระบวนการรับรองจะเกิดขึ้น เมื่อผู้ประสงค์ขอรับการรับรองยื่นคำขอ และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อกรมวิชาการเกษตร จากนั้นจะเป็นขั้นตอนของการตรวจสอบเอกสาร การคัดเลือกผู้ตรวจประเมินและวางแผนการตรวจประเมิน การเตรียมการตรวจประเมิน และดำเนินการตรวจประเมิน หากไม่มีข้อบกพร่อง ก็จะจัดทำรายงาน และแจ้งผลการตรวจประเมิน เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการรับรอง และจัดทำใบรับรองและขึ้นทะเบียนรายชื่อผู้ได้รับการรับรอง จึงมอบใบรับรองให้กับผู้ผ่านการประเมินและเผยแพร่ผู้ได้รับการรับรองให้สาธารณะทราบต่อไป อย่างไรก็ตาม หากมีการตรวจพบข้อบกพร่อง จะต้องแจ้งให้ผู้ขอรับการรับรองทราบและแก้ไขก่อนที่จะดำเนินการตรวจประเมินใหม่

ตรารับรองมาตรฐาน สินค้าอินทรีย์ที่ควรรู้จัก

ตรารับรองมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ที่พบเห็นได้ในประเทศไทยและควรทำความรู้จักไว้ จะแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ตรามาตรฐานสินค้าอินทรีย์ของประเทศ ผู้นำเข้าสินค้าอินทรีย์รายใหญ่

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ IFOAM หรือ IFOAM Accredited

สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM) ได้จัดทำโครงการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM (IFOAM Accreditation Program) ภายใต้กรอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกยอมรับเป็นเกณฑ์มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำ สินค้าอินทรีย์เพื่อการนำเข้า เช่น ออสเตอเลีย นิวซีแลนด์ ฮังการี สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น

นอกจากนี้ สหพันธ์ฯ ยังได้จัดตั้งหน่วยงานชื่อ International Organic Accreditation Service – IOAS เพื่อทำหน้าที่ให้บริการรับรองหน่วยงานผู้ตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกภายใต้กรอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ซึ่งหน่วยงานผู้ตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองจาก IOAS จะมีคำว่า “IFOAM Accredited” เป็นตราสัญลักษณ์มาตรฐานที่แสดงไว้คู่กับตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานผู้ตรวจนั้นๆ ตัวอย่างเช่น ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ของสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand – ACT) จะมีตรา IFOAM Accredited อยู่ได้สัญลักษณ์ของ มกท.

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU)

การแสดงตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรปที่ถูกต้อง จะต้องมียี่ห้อสหภาพยุโรป ที่ทำการตรวจรับรองของสหภาพยุโรป ซึ่งระบุประเทศของหน่วยงานผู้ตรวจรับรองกำกับไว้พร้อมกับระบุประเทศแหล่งที่มาของสินค้าอินทรีย์นั้นๆ ไว้ได้ ตรามาตรฐานด้วย (ดูตัวอย่าง ตรามาตรฐาน EU ของ มกท. ด้านขวามือ)

TH-BIO-121
Thailand Agriculture

สหภาพยุโรปยังไม่อนุญาตให้ใช้คำว่า 100% Organic หรือ อินทรีย์ 100% บนฉลากสินค้าด้วยระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อื่นที่สหภาพยุโรปยอมรับ ได้แก่ ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดา (เฉพาะที่ผลิตในประเทศแคนาดา) และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (เฉพาะที่ผลิตในประเทศสหรัฐอเมริกา)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program – NOP)

แผนงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program – NOP) ดำเนินงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (United States Department of Agriculture – USDA) โดยระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์นี้เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อื่นที่ประเทศสหรัฐอเมริกายอมรับ ได้แก่ ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดา (จากผู้ผลิตทั่วโลก) และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (เฉพาะที่ผลิตในสหภาพยุโรป) โดยการแสดงตรามาตรฐานฯ ที่ยอมรับต้องแสดงคู่กับตรามาตรฐานฯ ของสหรัฐอเมริกาเสมอ

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (Canada Organic Regime – COR)

รัฐบาลแคนาดาเริ่มนำระบบ Canada Organic Regime (COR) ออกบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2552 ตามระเบียบ Organic Products Regulations, 2009 โดยมี Canadian Food Inspection Agency (CFIA) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ การใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แคนาดาที่ถูกต้อง ต้องมีชื่อสินค้า รหัสหน่วยงานที่ทำการตรวจการรับรองที่ออกโดย IOAS พร้อมกับระบุประเทศผู้ผลิต ทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสกำกับไว้ใกล้ๆ ตรามาตรฐานฯ ให้เห็นได้ชัดเจน ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อื่นที่ประเทศแคนาดายอมรับ ได้แก่ ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (จากผู้ผลิตทั่วโลก) ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (เฉพาะที่ผลิตในสหภาพยุโรป) และระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (เฉพาะที่ผลิตในญี่ปุ่น) เริ่ม 1 ม.ค. พ.ศ. 2558 โดยการแสดงตรามาตรฐานฯ ที่ยอมรับต้องแสดงคู่กับตรามาตรฐานฯ ของแคนาดาเสมอ

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (Japanese Agricultural Standard – Organic JAS mark)

กำกับดูแลของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ของญี่ปุ่น (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries – MAFF) โดยการแสดงตรามาตรฐานฯ ที่ยอมรับต้องแสดงคู่กับตรามาตรฐานฯ ของญี่ปุ่นเสมอ

2. มาตรฐานสินค้าอินทรีย์ของ หน่วยงานตรวจรับรองเอกชนต่างประเทศ ที่ได้รับความนิยมและดำเนินการตรวจรับรอง อยู่ในประเทศไทย

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ไบโอเอกริเสิร์ช (Bioagricert)

บริษัท ไบโอเอกริเสิร์ช (ไทยแลนด์) จำกัด เป็น
สาขาย่อยของ Bioagricert S.r.l. จากประเทศอิตาลี
ผู้ประกอบการต้องได้รับการตรวจรับรองจากบริษัทนี้เท่านั้น
จึงจะใช้ตรารับรองนี้ได้

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์บีเอสซี (BSC ÖKO-GARANTIE GMBH – BSC)

บีเอสซี เป็นบริษัทตรวจรับรองสินค้าอินทรีย์จากประเทศเยอรมนี
มีตัวแทนในประเทศไทยอยู่ที่จ.เชียงใหม่ ผู้ประกอบการต้องได้รับการตรวจ
รับรองจากบริษัทนี้เท่านั้นจึงจะใช้ตรารับรองนี้ได้

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์อีโคเสิร์ช (Ecocert)

อีโคเสิร์ช เป็นบริษัทตรวจรับรองสินค้าอินทรีย์จากประเทศฝรั่งเศส
ผู้ประกอบการต้องได้รับการตรวจรับรองจากบริษัทนี้เท่านั้นจึงจะใช้
ตรารับรองนี้ได้

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ ไอเอ็มโอ-คอนโทรล (IMO-Control)

บริษัทไอเอ็มโอ-คอนโทรล เป็นบริษัทตรวจรับรองสินค้าอินทรีย์
จากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีตัวแทนอยู่ในประเทศไทย ผู้ประกอบการ
ต้องได้รับการตรวจรับรองจากบริษัทนี้เท่านั้นจึงจะใช้ตรารับรองนี้ได้

3. มาตรฐานสินค้าอินทรีย์ของหน่วยงานประเทศไทย

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ มกท.

(Organic Agriculture Certification Thailand – ACT)

นอกจากสัญลักษณ์ ACT-IFOAM Accredited แล้ว มกท. ยังมีระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เฉพาะ ที่จัดทำขึ้นสำหรับรับรองการผลิตเกษตรอินทรีย์บางประเภทที่เพิ่งเริ่มพัฒนาขึ้นในประเทศและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น ซึ่งรวมถึง การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงผึ้ง และการประกอบอาหารสำหรับร้านอาหาร ผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกท. จะใช้ตราสัญลักษณ์ของ มกท. เป็นตรารับรองมาตรฐาน

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ – มกอช.

(National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards – ACFS) มกอช. ได้ประกาศใช้ตรามาตรฐาน Organic Thailand เมื่อปี พ.ศ. 2555 และถือเป็นตรามาตรฐานของประเทศไทย แต่ไม่ได้บังคับว่าการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์หรือสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตในประเทศไทยจะต้องได้รับมาตรฐาน Organic Thailand นี้

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ องค์การมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ – มอน. (The Northern Organic Standard Organization)

องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ จัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของเกษตรกร ผู้บริโภค นักวิชาการจากองค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้สนใจทั่วไป โดยมีมุ่งหวังจะเป็นองค์กรที่ทำการรับรองผลิตผลของเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรและผู้บริโภคว่า ผลิตผลที่ได้รับการรับรองจากองค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นั้น เป็นผลิตผลที่ปลอดจากสารพิษ สารเคมีสังเคราะห์ และยังเอื้อต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงด้วย

มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.)

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.) พัฒนาขึ้นโดยคณะกรรมการมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์ ตามแนวทางการพัฒนางานเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดสุรินทร์ และได้รับอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการโครงการเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์ในปี พ.ศ. 2547 โดยมีมาตรฐานครอบคลุมเฉพาะในเรื่อง

การผลิตพืช สัตว์อินทรีย์ สัตว์น้ำอินทรีย์ การจัดการเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์อินทรีย์ และปัจจัยการผลิต ทั้งนี้ มก.สร. จะทำการตรวจสอบและรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์ไว้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผลิตในระดับแปลง การนำผลผลิตมาแปรรูป และจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพชรบูรณ์ (มก.พช.)

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ พัฒนาคืบจากงานวิจัยของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ร่วมกับชุมชน เกษตรกร ในปี พ.ศ. 2553-54 เป็นมาตรฐานเฉพาะกลุ่มที่ใช้ตรวจรับรองผู้สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ ในสังกัดสถาบันเศรษฐกิจพอเพียงเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์เท่านั้น โดยทางกลุ่มได้ใช้มาตรฐานนี้เป็นมาตรฐานพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เพื่อความพอเพียง มั่งคั่ง ยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร จนเกิดการรวมตัวพัฒนาเป็นเครือข่ายอย่างยั่งยืนเป็นรูปธรรมมาถึงปัจจุบัน

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ ชมรมเกษตรอินทรีย์เกาะพะงัน

เป็นระบบการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบชุมชนรับรอง (Participatory Guarantee System – PGS) ที่พัฒนาขึ้นโดยมูลนิธิสายใยแผ่นดิน ร่วมกับกลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบนเกาะพะงัน เมื่อปี พ.ศ. 2554 ภายใต้โครงการ “เกาะพะงัน เกษตรอินทรีย์” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงพาณิชย์

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

ท่านสามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ได้ที่หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1. กรมส่งเสริมการเกษตร	โทรศัพท์	0 2940 6127
2. กรมวิชาการเกษตร	โทรศัพท์	0 2579 7520
3. กรมการข้าว	โทรศัพท์	0 2561 4970
4. กรมพัฒนาที่ดิน	โทรศัพท์	0 2579 5545
5. กรมส่งเสริมสหกรณ์	โทรศัพท์	0 2281 9562
6. กรมประมง	โทรศัพท์	0 2561 4685
7. กรมปศุสัตว์	โทรศัพท์	0 2653 4444
8. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	โทรศัพท์	0 2579 8615
9. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	โทรศัพท์	0 2579 8434 ต่อ 3029
10. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	โทรศัพท์	0 2282 6162
11. กระทรวงพาณิชย์	โทรศัพท์	0 2507 6620
12. สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)	โทรศัพท์	0 2644 6000 ต่อ 141
13. สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	โทรศัพท์	0 2580 0934
14. สหกรณ์กรีนเนท	โทรศัพท์	0 2277 9380-1
15. สหกรณ์เลมอนฟาร์มพัฒนา	โทรศัพท์	0 2575 3788
16. บริษัทเซ็นทรัล ฟู้ด รีเทล จำกัด	โทรศัพท์	0 2937 1700 ต่อ 733
17. ชมรมเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย	โทรศัพท์	08 1900 5465
18. สมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย	โทรศัพท์	0 2439 4848 ต่อ 2741

เอกสารอ้างอิง

เกษตรอินทรีย์. 2556. กรมส่งเสริมการเกษตร

มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ของประเทศไทย. 2543. กรมวิชาการเกษตร
วิฑูรย์ ปัญญากุล. 2558 เกษตรอินทรีย์คืออะไร. มูลนิธิสลายใยแผ่นดิน.

กรีนเนท. www.greennet.or.th

มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ 9000 เล่ม 1-2552 เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1 :
การผลิต แปรรูป แสดงสลาก และจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์
เกษตรอินทรีย์. 2552. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและ
อาหารแห่งชาติ

มูลนิธินาวีวัน. www.nawachione.org.

มูลนิธิสลายใยแผ่นดิน. กรีนเนท. www.greennet.or.th

เอกสารคำแนะนำที่ 5/2559 ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ที่ปรึกษา

นายโอฬาร พิทักษ์

นายสงกรานต์ ภัคดีคง

นายคณิต ลิขิตวิทยาวุฒิ

นายสุตสาคร ภัทรกุลนิษฐ์

นางอัญชลี สุวจิตตานนท์

นายสำราญ สารบรรณ

อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร

รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายบริหาร

รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายวิชาการ

รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายส่งเสริมและฝึกอบรม

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

เรียบเรียง

นางสุนิสา ประไพตระกูล

นางวรรณนิภา ฉ่ำฉวี

กลุ่มคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร

สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร

ผู้อำนวยการกลุ่มคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

จัดทำ

นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์

นางสาวอำไพพงษ์ เกาะเทียน

กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

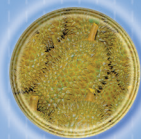
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

กรมส่งเสริมการเกษตร

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

นักวิชาการเผยแพร่ชำนาญการ

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์